

**SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
NINH BÌNH**

ĐỀ CHÍNH THỨC

**ĐỀ KHẢO SÁT, ĐÁNH GIÁ
CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC LỚP 12 THPT
LẦN THỨ BA – NĂM HỌC 2025-2026
MÔN THI: NGỮ VĂN – THPT, GDTX
(Thời gian làm bài: 120 phút)**

Đề thi khảo sát gồm 02 trang

Họ và tên học sinh:

Số báo danh:

I. ĐỌC HIỂU (4,0 điểm)

Đọc văn bản sau:

(Tóm tắt bối cảnh: Sẻ Sào Lin là một thổ ty giàu có, quyền lực ở miền núi, có tới chín bà vợ, sống trong cảnh xa hoa, hưởng lạc vô độ. Dưới quyền Lin, dân chúng bị bóc lột nặng nề nhưng vẫn cam chịu. Ở tuổi xế chiều, Lin bắt đầu nhận ra dù giàu có quyền lực đến đâu cũng không thắng được móng vuốt của thời gian. Những giấc mơ về cái chết và lời phán của thầy mo khiến hắn hoang mang, lo sợ. Từ đó, Lin tìm mọi cách để kéo dài sự sống: cúng bái, dùng thuốc, tìm thầy, luyện phép... Cuối cùng, một phương sĩ xuất hiện, hứa hẹn mang đến linh đan trường sinh bất tử.)

Chính tay phương sĩ nọ pha trộn các vật phẩm quý, gồm tám chục lượng vàng vụn, tám lượng thủy ngân, một chỉ hùng hoàng và một chỉ thư hoàng. Pha trộn xong, cũng chính tay phương sĩ đặt hỗn hợp đó ở giữa lòng đỉnh, rồi khoen một lỗ trùng đồ thủy ngân vào. Tiếp đó, đập chặt, gắn mép đỉnh bằng hợp kim thiếc và bắt đầu nổi lửa. Lửa lò cháy thâu đêm suốt sáng!

Không một phút ngưng nghỉ, ngày này qua ngày khác, lòng lò lúc nào cũng rùng rục đỏ khè. Toàn bộ số người trong ấp, từ bọn lính đông đến đám gái xòe, lũ tôi tớ chần dề, chần ngựa, hầu hạ trong nhà, thấy đều được huy động phục dịch cho việc bào chế thần dược, dựng lều đặt sạp ăn ngủ la liệt trên sân.

Củi than dự trữ cho mấy mùa đông đốt sạch mà vẫn chưa đủ độ tinh luyện. Miệng lò như miệng con quái vật tham lam vô độ. Lại còn phải huy động than củi của dân quanh vùng. Chưa đủ! Dỡ cả hàng rào chống cướp vây quanh các làng Giáy cổ, cũng vẫn còn thiếu. Cực chẳng đã, phải ngả cây lớn trong rừng thờ thần Doong Xía, tức vùng rừng cấm, xưa nay hễ ai động dao là bị thần quả phạt nặng nề. Cũng lại chưa đủ. Cả một vùng đồng thấp đã trơ trụi, nay lại sức lên dân các bản Mán Đỏ, U Ní Đen trên rẻo núi cao, gọt cây củi. Củi khô từng chũm¹ dự phòng mùa đông giá hết, lại hạ cả cây tươi trên rừng cao kiệt nước để đốt được ngay, rồi chất lên lưng người lưng ngựa rờn rờn cháy vé, kịp thời tiếp lửa.

Cả một vùng núi non trên cao dưới thấp giờ đây trụi trọc, hoang tàn, nhìn thấy cả bóng chim ở chân núi xa.

Khói từ lò nấu bốc lên ngày một đen đặc, u mờ cả trang ấp, hư ám cả nhật nguyệt. Không hiểu khói có chứa tà khí gì mà không sao cất mình lên được, cứ tụ lại thành từng đám phủ âm u cả một vùng sơn địa, u ám cả mặt người.

(...) Ngày thứ tám mốt, hạn cuối cùng của việc hóa chế đã tới. Củi đốt đến chũm cuối cùng. Than vạc dần. Đỉnh đồng đỏ lừ, rồi ngả màu xám hồng, xám tro.

Đợi đến sương xuống, đúng giờ Tý, lúc trời mở, phương sĩ nọ mới bắc thang leo lên nóc đỉnh, thận trọng mở nắp. Hắt hơi liên tục một tràng và xây xẩm mặt mày, y tụt xuống thang xuống đất, lăn ra bất tỉnh. Gần sáng hồi tỉnh, y mới tiếp tục công việc thu hồi linh dược.

Kết quả thu được không phụ công sức bỏ ra.

¹ Chũm: Tiếng địa phương ở miền núi phía Bắc, có nghĩa là: đồng, bó...

Trong lòng đình giờ đây, sau gần ba tháng trời liên tục nung nấu, trái tương phối, giao hòa, biến hóa, chọn tuyền, kết tinh, còn lại một vũng nhỏ chất lỏng vàng óng ánh, sánh lạnh.

Chất lỏng nọ được múc vào cốc bạc, trình trọng đưa lên phòng riêng của quan lớn họ Sề. Đứng trong cốc bạc, chất nọ càng có vẻ biến huyền kỳ lạ, như một phép màu tự hóa của vạn vật. Lin sung sướng, rên rả, nhắc cốc tiên được, nhìn chín phụ nhân quây quần, ánh mắt không giấu nổi sự đắc thắng.

- Các nàng, ta trông thấy linh đan này giống như chất sinh khí vĩnh tồn của ta. Nào, đêm nay... sau đó là cuộc đời của ta...

Nói xong, Lin ghé môi, nâng đít cốc, uống một hơi, cạn cốc thuốc tiên.

*

Đám ma Lin thật to! Mười hai con trâu bị giết thịt là mười hai cái mũ che nắng cho linh hồn Lin đi dưới cõi âm. Thầy mo Dẫn Ráu đi trên mấy chục cái lười cày nung đỏ, rồi dẫn chín người vợ của Lin đi qua đồng than hồng dài chín mét, tiễn đưa Lin xuống suối vàng.

Lin chết sau một đêm ối mưa, rên la quần quai, ỉa đái dầm dề, đau khắp mình mẩy, rồi bại xuội tứ chi, mặt đen tím dần. Y chết sớm hơn tuổi trời cho một năm. Mấy kẻ thuộc hạ trung thành sau đám tang Lin, ngồi với nhau, cùng sùng sốt kêu trời: "Sao bậc vương quyền lại có lúc nhiều tâm, mê muội ngông cuồng đến thế!". Sức nhớ, hồi thì không còn thấy phương sĩ, kẻ chế ngự thời gian, gã chống trời nọ đâu nữa. Có người nói y là thuộc hạ của ông thổ ty bên miền Đông, kẻ thâm thù không đội trời chung của cha con họ Sề. Đôi bên đã có lần đào mồ cuốc mả tổ tiên nhau và bắt người trong họ của nhau đội đĩa đèn, tế sống.

Nhưng nhiều người nói: Làm gì có phương sĩ nào, chưa ai thấy, gặp bao giờ cả. Chưa một ai thấy y, gặp y bao giờ cả. Lại có người nói: Việc chế hòa linh dược là do thầy mo Dẫn Ráu đảm nhiệm. Ông này vốn là nhân tình của bà tư quan lớn họ Sề!

(Ma Văn Kháng, trích *Móng vuốt thời gian*, 100 truyện ngắn Ma Văn Kháng, Tập 1, NXB Hội Nhà văn, 2017, tr.50-55)

Thực hiện các yêu cầu:

Câu 1. Xác định ngôi kể trong đoạn trích.

Câu 2. Trong đoạn trích, *linh đan* trường sinh bất tử được nhân vật phương sĩ pha trộn từ những nguyên liệu nào?

Câu 3. Phân tích tác dụng của biện pháp liệt kê được sử dụng trong câu văn: *Toàn bộ số người trong ấp, từ bọn lính đông đến đám gái xoe, lũ tôi tớ chăn dê, chăn ngựa, hầu hạ trong nhà, thấy đều được huy động phục dịch cho việc bào chế thần dược, dụng lều đặt sạp ăn ngủ la liệt trên sân.*

Câu 4. Nêu tác dụng của các yếu tố kì ảo được sử dụng trong đoạn trích.

Câu 5. Từ hình tượng *linh đan* trong đoạn trích, anh/chị hãy nêu những việc cần làm để nhận diện đúng giá trị của một sự việc trước khi tin tưởng và hành động. (Trả lời trong khoảng 5-7 dòng)

II. VIẾT (6,0 điểm)

Câu 1 (2,0 điểm)

Viết đoạn văn nghị luận (khoảng 200 chữ) phân tích kết cục của nhân vật Sề Sào Lin trong đoạn trích *Móng vuốt thời gian* (Ma Văn Kháng).

Câu 2 (4,0 điểm)

Đứng trước cái mới, có người kì thị nhưng cũng có người nhanh chóng chấp nhận một cách dễ dãi.

Viết bài văn nghị luận (khoảng 600 chữ) trình bày suy nghĩ của anh/chị về hai cách ứng xử trên.

-----HẾT-----